

Mlajše ženske in slovenska politika

Izveček: V članku avtorice in avtor predstavljajo rezultate empirične raziskave, ki je nastala v okviru projekta »Meta dekleta – promocija aktivnega državljanstva mlajših žensk«. Glavni cilj raziskave je bil ugotoviti ključne dejavnike, ki vplivajo na vstopanje mlajših žensk v politiko. S spletno anketo so raziskovali, kakšno je zanimanje za politiko pri mlajših ženskah, kako razumejo politiko, kakšen je njihov odnos do politike in kje (po njihovem mnenju) tičijo ovire za nizko prisotnost žensk v politiki. Ugotavljajo, da se mlajše ženske praviloma zanimajo za politiko ter da se ovire, ki ženskam, zlasti pa mlajšim ženskam, onemogočajo prehode v politično delovanje, nahajajo na različnih ravneh družbenega delovanja, od makro (družbene/ideološke), mezo (institucionalne/strankarske) do mikro (osebne) ravni.

Ključne besede: mlajše ženske, politika, politična participacija, politično delovanje

Younger women and Slovenian politics

Abstract: In the article results of empirical research conducted within the project “Meta girls – promotion of active citizenship of younger women” are presented. The aim of the study was to identify key factors that affect the entry of young women into politics. With an online survey the researchers investigated the interest of younger women for politics, how they understand politics, what is their relationship to politics and where (in their opinion) lie the obstacles for the low presence of women in politics. It has been found out that younger women are in general interested in politics and that the obstacles that hinder the entry of women, especially of younger women into politics, are located at different levels of social action, from the macro (social/ideological), mezo (institutional/parties) to mikro (personal) level.

Key words: younger women, politics, political participation, political action

1. Uvod

Ženske kljub mnogim sprejetim načelnim podporam, strategijam in politikam, ki so usmerjene k doseganju enakosti spolov, še vedno nimajo enakega dostopa do politične moči in odločanja na domala vseh nivojih, kot moški. Statistični podatki jasno razkrivajo, da politiko obvladujejo starejši moški, poleg tega pa gre praviloma še za predstavnike višjega srednjega razreda, večinske narodnosti (ali rase) in (samo-izpričano) heteroseksualne usmerjenosti. Povprečna starost izvoljenega politika v Evropi je, čeprav je ponekod zaznati indice pomikov v smeri zniževanja starosti (tudi zaradi učinkov protestnih gibanj v različnih državah v Evropi in njihovih zahtev po novih, mlajših svežih močeh), vendarle še vedno več kot deset let nad povprečno starostjo prebivalstva (ki se tudi samo stara) in se giblje v območju med 50 in 60 leti (v povprečju okrog 55 let).

Izjemno malo je raziskav oz. tematiziranja vprašanja umanjkanja mlajših v politiki, še manj je takšnih, ki bi se lotile vprašanja ne-prisotnosti mlajših žensk v politiki. Redke mlajše ženske (mlajše od 40 let), ki vstopijo v politiko, so deležne različnih (velikokrat seksističnih) opazk tako na njihov spol, kakor tudi na njihovo mladost. Spomnimo se samo oznak, ki jih je bila deležna Katarina Kresal, ko je stara 34 let prevzela vodenje LDS. Takratni strankarski kolega jo je označil za NLP, kar naj bi pomenilo: nedolžna, lepa in pametna (Roglič in Trtnik, 2007). Njena strankarska kolega (resda v devetdesetih), Janez Drnovšek, ki je kot 39-letnik postal predsednik predsedstva SFRJ in 42-letnik prevzel vodenje vlade ter Slavko Gaber, ki je enako star kot Katarina Kresal, postala predsednica LDS, postal šolski minister, takšnih opazk nista bila deležna. Spol pri tem seveda šteje. Če moški za vstop v politiko ni nikoli ne premlad (npr. M. Renzi, ki je postal premier pri 39 letih), saj se mu mladost šteje v prid (sveži obrazi, sveže ideje, moč in energija ipd.), in ne prestar (npr. G. Napolitano, 88 let) (v prid so mu pretekle izkušnje), je ženska kaj hitro premlada in neizkušena (preizpraševanja, kdo stoji za njo) ali prestara (vprašanja kot so »ali je Hillary Clinton s svojimi 67 leti še primerna kandidatka za mesto predsednice ZDA«).

Glede na to, da naj bi bila politika skrb za najvišje skupno dobro, je na mestu vprašanje, kako poteka definiranje tega najvišjega skupnega dobrega in, kako se načrtujejo poti do njega, če v njem prevladuje ena generacijska skupina (starejši) in tudi en spol (moški). Če želimo imeti politiko, ki bo iskala najboljše rešitve in najbolj usklajene politike, potem si kaže prizadevati za to, da bo v njej tako več žensk, kakor tudi več mlajših in med njimi tudi več mlajših žensk.

Če smo posebej pozorni na problematiko vstopanja mlajših žensk v politiko, lahko ugotovimo, da v zvezi s tem raziskave ugotavljajo:

- da so pomembni socializacijski procesi, skozi katere se dekletom še vedno na različne subtilne načine sporoča, da je politika stvar moških (Carrol in Sanbonmatsu, 2009; Elder, 2004: 31-32);
- da imajo dekleta majhen interes in nizke politične ambicije tudi zaradi tega, ker na vidnih položajih ni veliko žensk, ni jih v medijih, ne v javnosti, in mlajša dekleta nimajo vzornic oz. se ne morejo z nikomer identificirati (angl. »role model«) ali se po kom zgledovati (Elder, 2004: 31);
- da igra pri politični socializaciji pomembno vlogo družina in v njej še posebej vpliv matere na hčer; (Gidengill, O'Neill in Young, 2010);
- da mlajši – med njimi predvsem ženske - preferirajo drugačne tipe političnih aktivnosti, kot so značilni za tradicionalno strankarsko politiko (Smith, 2009: 510), saj jih je manj pogosto najti med tistimi, ki kontaktirajo politika ali državnega uslužbenca, delajo za politično stranko ali v kakšni drugi podobni organizaciji, tudi društvu, bolj pogosto pa med tistimi, ki podpisujejo peticije, demonstrirajo in bojkotirajo izdelke, s čimer se vključujejo v različne politične iniciative.

V nadaljevanju nas bodo zato zanimala naslednja vprašanja:

- V kolikšni meri se ženske zanimajo za politiko in ali je njihovo razumevanje politike drugačno od razumevanja moških? Kje menijo, da so razlogi, zaradi katerih ni v politiki več mlajših žensk? Se mladi generaciji sploh zdi pomembno, da bi bilo v politiki več mlajših žensk?
- Kako se politične prakse mlajših žensk razlikujejo glede na vrednotne orientacije? V kolikšni meri se te udeležujejo volitev in drugih političnih aktivnosti in kako pogosto spremljajo politiko in aktualne dogodke?
- Kakšen je osebni odnos žensk, zlasti pa mlajših žensk do politike, kakšno je njihovo zanimanje zanjo, kakšne so njihove ambicije v odnosu do aktivnega političnega delovanja ter kje tičijo morebitni razlogi oz. ovire za njihovo ne vključevanje v polje politike? Kakšen je odnos mlajših žensk do političnih strank in njihovega delovanja?
- Zanimale pa nas bodo tudi dobre prakse, ki bi ženskam, zlasti pa mlajšim ženskam omogočile lažji vstop v polje politike.

2. Metodologija

Da bi izvedeli, kakšno je stanje stvari v Sloveniji, smo opravili empirično sociološko raziskavo na temo politične participacije mlajših žensk, ki je služila kot strokovni temelj nadaljnjim intervencijam v okviru projekta Meta dekleta (zagovorniška kampanja, nadzor in pritisk na različna politična telesa).¹ Izvedli smo spletno anketo, ki nam je ob razpoložljivih resursih omogočala zajetje dovolj širokega vzorca. V analizo smo vključili odgovore 692 anketiranih oseb ter tako pridobili aktualne podatke o tem, kje anketirani oz. anketirane zaznavajo ovire pri vstopanju mlajših žensk v politiko, kakšna so njihova stališča o politiki in v kolikšni meri se osebno politično angažirajo. Anketiranje je potekalo en mesec od 10.04. do 10.05.2014.

K izpolnjevanju smo povabili vse osebe starejše od 16 let. Vzorec anketiranih tako zajema 141 moških (20%), 545 žensk (79%) in 6 oseb (1%), ki so pri vprašanju o spolu izbrale odgovor drugo. Največ anketiranih sodi v starostne razrede, ki nas tudi najbolj zanimajo: od 20-29 let in od 30-39 let. Oba starostna razreda skupaj zajemata 73 odstotkov anketiranih. Ženske prevladujejo v vseh starostnih razredih.²

Ugotovitve naše analize veljajo za zajeti vzorec, ki pa je dovolj velik, da lahko nekatere sklepe prenesemo na raven celotne populacije v Sloveniji. Med pričakovanimi omejitvami vzorca je upadanje deleža anketiranih z višanjem starosti, saj starejši v manjši meri uporabljajo internet kot mlajši. Posebej pomembno je, da naš vzorec v veliki meri zajema mlajše visoko izobražene ženske in ženske z družboslovno oz. humanistično izobrazbo, ki po raziskavah predstavljajo najpomembnejši bazen potencialnih kandidatk za različna mesta političnega odločanja.

---

¹ S projektom Meta dekleta smo želeli spodbuditi mlajše ženske k aktivnejšemu vključevanju v politiko. Projekt je vodil Zavod Metina lista, v njem pa so kot partnerske organizacije sodelovali Zavod Avanta Largo, Sekcija menedžerk pri Združenju menedžerjev Slovenije, Študentska organizacija Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, Islandsko združenje za pravice žensk (Kvenréttindafélag Íslands) in Društvo za uveljavljanje enakosti in pluralnosti Vita Activa. Projekt je finančno podprl Norveški finančni mehanizem. Spletna stran: <http://metadekleta.metinalista.si/>.

² Del tega neravnovesja lahko pripišemo dejstvu, da so mreže, po katerih smo širili vabilo, pretežno ženske. Sklepamo lahko tudi, da ženske zastopnost žensk v politiki višje vrednotijo kot moški in so zato bile tudi bolj motivirane pristopiti k izpolnjevanju spletne ankete.

3. Mlajše ženske in stališča do politike

Najprej smo analizirali stališča mlajših žensk do politike oziroma njihova politična stališča. Zanimalo nas je tudi kako se njihova stališča razlikujejo od stališč starejših žensk in mlajših moških.

3.1. Makro raven: Politična kultura, vrednote in odnos do politike

Izhajajoč iz makrostrukturnih dejavnikov nas je zanimalo, kako mlajše ženske razumejo svojo vlogo v kontekstu javnega in še posebej političnega delovanja. Natančneje, analizirali smo, kako mlajše ženske vidijo svojo vlogo v prevladujoči politični kulturi; vrednote, ki v njej prevladujejo; odnos do polja politike kot polja angažiranja ljudi; vlogo in možnosti angažiranja žensk in moških pri tem; percipirajo politiko in stranke ter odnos do nekaterih oblik političnega delovanja. Tako smo želeli pridobiti uvid v posameznikovo oz. posamezničino razumevanje družbenega sveta, hkrati pa tudi sisteme vrednostnih prioritet (Malnar, 2004).

Znotraj slovenskega družboslovja, sociologije ter socialne in politične psihologije, je bila doslej opravljena vrsta empiričnih raziskav, ki omogočajo dovolj podrobno razpoznavo vrednotnih orientacij prebivalcev Slovenije, toda mlajše ženske kot posebna populacija niso bile nikoli posebej tematizirane. Vrednote, ki jih bomo proučili v nadaljevanju, kažejo, kakšen je pomen politike v življenju posameznice, kako so mlajše ženske politično informirane in zainteresirane ter ali sploh želijo soodločati. Predpostavljamo, da politična kultura z vrednotami, standardi in pričakovanji pomembno zaznamuje željo po prisotnosti žensk v politiki. Toda preden pogledamo želje mlajših žensk po udeležbi v politiki, se vprašajmo, kako jo le te pravzaprav razumejo. Danes se definicija politike sooča s starejšim razumevanjem politike kot prostora spopada med političnimi nasprotniki, saj politika vse bolj postaja racionalno delovanje ljudi, skupin, institucij, tudi takšno, ki je utemeljeno na uveljavljanju temeljnih libertarnih vrednot, svoboščin in pravic človeka in vseh oblik človeških skupnosti (etničnih, rasnih, verskih) in kategorij (starostnih, spolnih, vrednotnih, vedenjskih) itd. (Malnar, 2014).

3.1.1. Politika je umazana zadeva, ki se je pošten človek raje izogiba

Trendi v raziskovanju javnega mnenja kažejo, da je vse več ljudi v Sloveniji prepričanih, da država ni vodena demokratično, prav tako so vse bolj nezadovoljni s samim delovanjem demokracije (Grafoteka_SJM 2013: 35). Eden izmed pokazateljev je naraščajoči delež tistih, ki se strinjajo, da je z odločno akcijo potrebno korenito spremeniti celoten način delovanja naše družbe in da se politiki oz. političarke ukvarjajo s politiko zgolj zaradi osebnih koristi. Leta 2003 se je z zadnjo trditvijo strinjalo 65,9 odstotkov ljudi in leta 2013 82,3 odstotkov (Grafoteka_SJM 2013: 105, 126). V javnosti se tako krepi razumevanje politike kot sfere moralno spornih praks in sprevrženih vrednot, s katero pošten človek ne želi imeti nič skupnega. Že leta 2000 je s trditvijo, da je politika umazana zadeva, ki se jo pošten človek raje izogiba, popolnoma soglašalo 22,9 odstotkov in soglašalo 25,9 odstotkov vprašanih (Toš, 2004: 199). Žal to vprašanje v kasnejših raziskavah javnega mnenja niso ponovili, bi pa na podlagi zgoraj omenjenih rezultatov lahko sklepali, da se je delež tistih, ki bi s to trditvijo soglašali, okreplil.

Rezultati naše raziskave kažejo, da se s stališčem, da je politika umazana zadeva, strinja več mlajših žensk, kot mlajših moških. Na eni strani je s trditvijo soglašalo 3 odstotne točke več mlajših žensk, kot mlajših moških, na drugi pa je to trditev odklanjalo 6 odstotnih točk več mlajših moških, kot mlajših žensk. Sklepamo lahko, da je posledično tudi delež žensk, ki zavzemajo bolj pasivno držo do politike in se od nje raje distancirajo, višji od deleža moških. Skozi odnos do politike se namreč ne kaže le način razmišljanja potencialnih političnih akterk in akterjev, temveč tudi razlogi, zakaj le ti ostajajo ne-akterji oz. ne-akterke oziroma celo anti-akterji oz. anti-akterke (Malnar, 2004). Naša raziskava je obenem potrdila ugotovitve izpred desetih let (Ibid.), da je med mladimi delež tistih, ki menijo, da je politika umazana zadeva, manjši od deleža v splošni populaciji. Strinjanje s trditvijo, da je politika umazana zadeva upada tudi z višanjem izobrazbe.

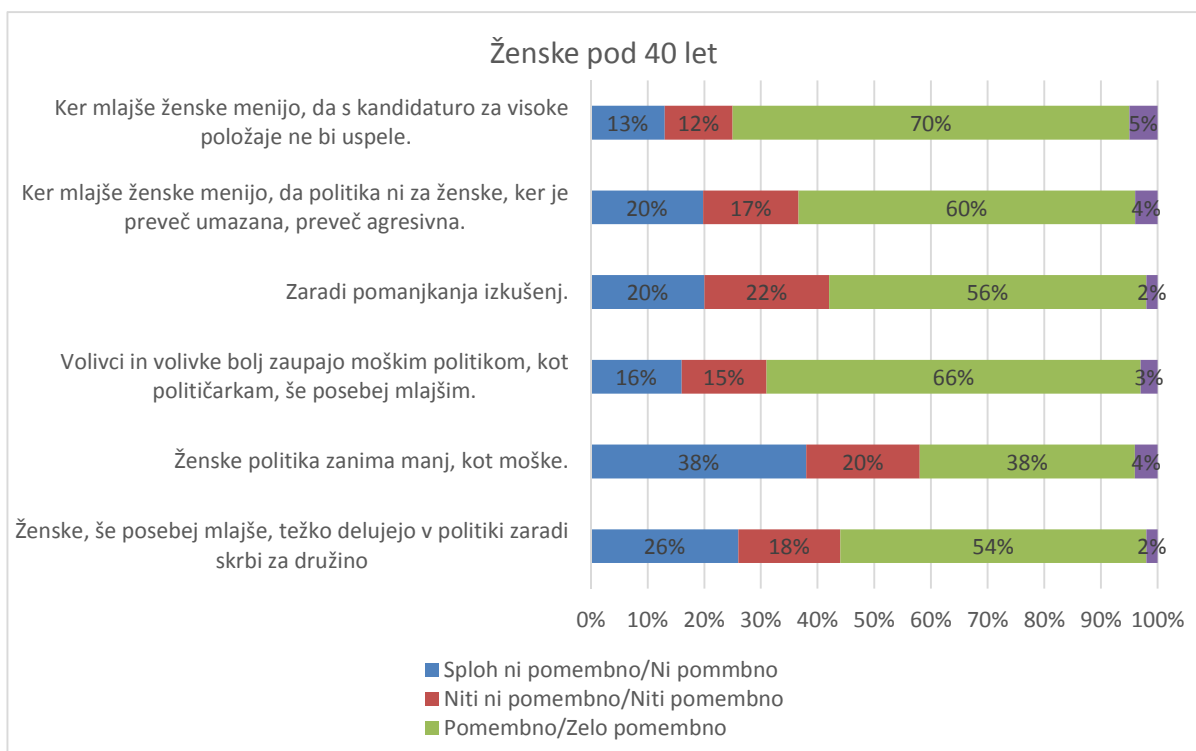
3.1.2. Zanimanje za politiko

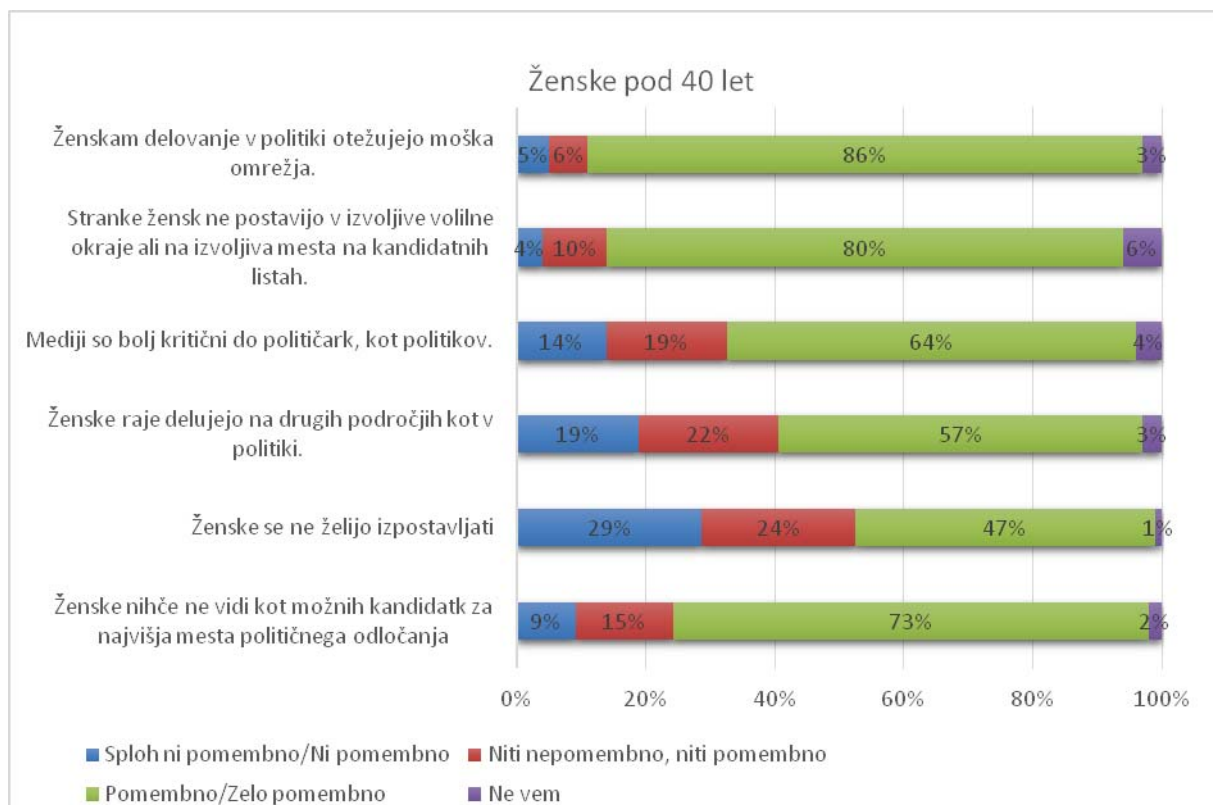
V splošni populaciji delež ljudi, ki se ne zanimajo za politiko, narašča. Leta 2012 je delež tistih, ki se za politiko sploh ne zanimajo znašal 22,9 odstotka, kar je bilo največ od osamosvojitve dalje (SJM 2012/2, 5). Naša raziskava je pokazala, da se mlajše generacije bolj zanimajo za politiko, kot starejše, pri čemer so pomembne razlike med mlajšimi ženskami in

moškimi. V skupini stari pod 40 let je tako s trditvijo Politika me ne zanima popolnoma soglašalo oz. soglašalo 13 odstotkov mlajših moških in 15 odstotkov mlajših žensk. Mlajše ženske so v primerjavi z mlajšimi moškimi v večjem deležu soglašale (razlika znaša 2 odstotni točki) in v manjšem deležu niso soglašale (razlika 9 odstotnih točk) s trditvijo Politika me ne zanima. Ker so mlajše ženske do politike bolj ravnodušne kot mlajši moški, lahko sklepamo, da je tudi verjetnost, da bodo zavzele aktivno politično vlogo, manjša. Toda ali lahko nezanimanje za politiko interpretiramo kot edini in izrazito pomemben razlog, da se ženske same ne odločijo za vstop v politiko?

3.1.3. Zakaj je v politiki malo mlajših žensk?

Anketirane smo vprašali, zakaj menijo, da je na visokih položajih, še posebej v politiki, malo mlajših žensk in jim ponudili 12 trditev. Izmed vseh so mlajše ženske najpogosteje soglašale s trditvama: »Ženskam delovanje v politiki otežujejo moška omrežja« in »Stranke žensk ne postavijo v izvoljive volilne okraje ali na izvoljiva mesta na kandidatnih listah«.

Slika 1 in 2: Rezultati odgovorov na vprašanje: »V politiki, še posebej na visokih položajih, je malo mlajših žensk. Zakaj menite, da je temu tako? Pri vsakem od naštetih dejavnikov odgovorite, kako pomemben je po vašem mnenju.«

Po mnenju anketiranih mlajših žensk so torej glavni razlogi za odsotnost žensk v politiki predvsem v moškosrediščnih strukturah (delovanje moških omrežij in kalkulacija strank pri postavljanju na izvoljiva mesta). Slednja razloga sta bila v sklopu različnih raziskav in tudi medijev večkrat prikazana kot glavna ovira za večjo zastopanost žensk v politiki, kar je verjetno imelo vpliv tudi na to, da sta bila prepoznana kot pomembna. Zelo zanimivo je, da se ženske najmanj strinjajo s trditvama »Ženske se ne želijo izpostavljeti« in pa »Ženske, še posebej mlajše, težko delujejo v politiki zaradi skrbi za družino«, čeprav se v javnih diskusijah tudi ta dva razloga pojavljata kot pomembna, še zlasti ko se razvnamejo razprave o zapolnitvi spolnih kvot na kandidatnih listah. Mlajše ženske tako ovire za nedelovanje vrstnic v politiki vidijo najprej v strukturnih razlogih, ki so povezani s prevladujočo politično kulturo in praksami.

Čeprav so mlajše ženske izražale nekoliko manjši interes za politiko, kot mlajši moški, so bile obenem večinsko prepričane, da bi šle stvari na bolje, če bi bilo v politiki več mlajših žensk. S tem se je strinjalo 61,65 odstotka mlajših žensk. Ženske torej kljub vsemu verjamejo, da je prisotnost žensk v politiki nujna in zaželena. Poleg tega se pri osebnem odnosu do politike, ki ga podrobneje predstavljamo v naslednjem poglavju pokaže, da nezanimanje za politiko ni prevladujoč razlog zaradi katerega ženske ne razmišljajo, da bi se politično aktivirale. Politika ima torej na eni strani skrajno negativno konotacijo, po drugi strani pa ženske v politiko še vedno verjamejo in jo pogojno razumejo kot uspešen mehanizem, če bi se v njej recimo spremeni spolna struktura aktivnih politikov in političark. Hkrati pa se s trditvijo, da bi šle stvari na boljše, če bi bilo v politiki več žensk, strinja pol manj mlajših moških (33 %). Ta skepticizem lahko interpretiramo na več načinov: da moški enakosti med spoloma pripisujejo manjši pomen, kot ženske; da so s strukturo zastopanosti, če jo pogledamo skozi prizmo spola, zadovoljni; ali da večanje deleža žensk v politiki ne prinese nujno tudi boljših politik.

3.2. Praksa

Po analizi vrednotnih orientacij, ki so značilne za mlajšo populacijo, še zlasti za mlajše ženske, smo se v raziskavi osredotočili na vprašanje, koliko in kako so anketirani in anketirane politično aktivni. Zanimalo nas je, kakšna je udeležba mlajših žensk na volitvah in koliko jih zanimajo politične vsebine v tiskanih in avdio-vizualnih medijih. Preverjali smo tudi, ali se zgoraj omenjene vrednostne orientacije manifestirajo tudi v političnih praksah, oziroma ali prihaja do kognitivne disonance (spoznavnega neskladja) oziroma v tem kontekstu predvsem do disonance v razmerju med vrednotami in ravnanjem. So torej politična dejanja povsem v skladu s kognicijo?

3.2.1. Spremljanje politike in aktualnih dogodkov

Ženske naj bi po doslej zbranih podatkih iz različnih študij manj spremljale politiko in posledično manj brale dnevnike, kar izhaja tudi iz rezultatov Svetovne raziskave vrednot (World Values Survey). Na vprašanje »Ali ste v prejšnjem tednu brali dnevnik«, je pritrdilno odgovorilo 67,4 odstotkov moških in 58,4 odstotkov žensk, na vprašanje »Ali spremljate poglobljena poročila na radiu ali TV«, pa 60,2 odstotkov moških in 53,7 odstotkov žensk v Sloveniji (World Values Survey Wave 5: 2005 - 2009). Ne glede na takšne ugotovitve, na

osnovi naše raziskave ugotavljamo, da so mlajše ženske, če jih primerjamo z mlajšimi moškimi, razmeroma dobro informirane, saj prevladujejo v skupinah, ki spremljajo politiko med eno do tri ure na teden. Razlike se pokažejo predvsem v skupinah, ki politiko spremljajo bolj intenzivno, saj ji več kot 3 ure na teden sledi 48 odstotkov mlajših moških, medtem ko je delež mlajših žensk v tem časovnem razponu s 34,3% pomembno nižji. Raziskava je tudi pokazala, da mlajše ženske bolj spremljajo politiko, kot celotna populacija anketiranih žensk.

Rezultati ankete so tudi potrdili stereotipno delitev političnih področij na »ženska« in »moška«. Mlajše ženske najbolj spremljajo vprašanja povezana s socialo (70,7%) in vprašanja povezana z enakostjo in diskriminacijo (63,4%), moški pa vprašanja povezana z gospodarstvom (72,5%) in korupcijo (61,2%). Tudi pri mlajših generacijah tako tradicionalne delitve niso presežene.

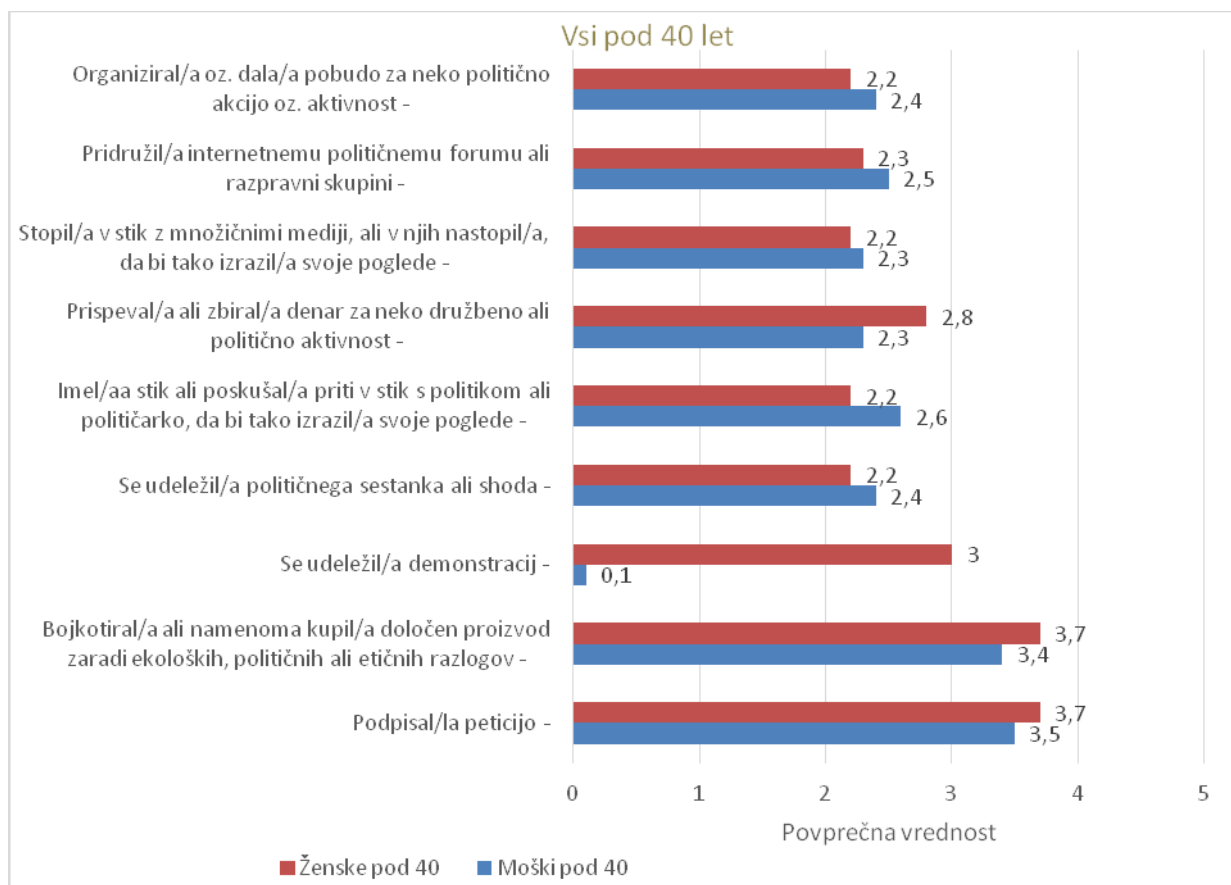
3.3. Politično in družbeno delovanje

Uradni podatki kažejo, da udeležba volivcev in volivk na volitvah upada, vendar ne na vseh nivojih. Udeležba na državnoborskih volitvah ostaja nad 50 odstotkov: leta 2014 je glasovalo 51,7 odstotkov, leta 2011 je znašala 65,6 odstotkov, leta 2008 63,1 odstotkov in leta 2004 60,65 odstotkov. Drugače pa velja za lokalne volitve, kjer se volilna udeležba hitreje zmanjšuje: leta 2014 je glasovalo 43,62 odstotkov, leta 2010 je glasovalo 48,81 odstotkov volilnih upravičencev in upravičenk, 2006 53,16 odstotkov in leta 2002 72 odstotkov. V raziskavi nas je zanimalo, v kolikšni meri ti trendi veljajo za mlajše ženske. Ugotovili smo, da se mlajše ženske v primerjavi z mlajšimi moškimi bolj udeležujejo volitev, najbolj pa so jih pritegnile zadnje volitve za predsednika države (leta 2012). Pri tem je razlika v udeležbi med moškimi in ženskami na teh volitvah znašala 18 odstotnih točk (v prid mlajših žensk), sledijo lokalne volitve, kjer je ta razlika znašala 12 odstotnih točk (prav tako v prid mlajšim ženskam). Volitev za predsednika države se je tako udeležilo 87 odstotkov vprašanih mlajših žensk. Ti rezultati so torej v nasprotju s splošnimi trendi, ki se kažejo v nizki udeležbi na volitvah oz. naš vzorec je zajel ženske, ki se nadpovprečno udeležujejo volitev. Na predsedniških volitvah smo namreč leta 2002 zabeležili 72,07 odstotno volilno udeležbo, leta 2007 58,46 odstotno in na zadnjih volitvah 2012 48,41 odstotno. V tem pogledu se potrjujejo

ugotovitve nekaterih drugih raziskav, da se ženske bolj kot moški udeležujejo volitev (Fischer, 2008; Smith, 2009).

O drugačnem razumevanju politike pri ženskah v primerjavi z moškimi pričajo številne študije, ki potrjujejo, da so ženske bolj kot moški naklonjene nekaterim neformalnim načinom »delanja politike« (Jalušič in Antić, 2001). Tudi podatki za Slovenijo kažejo, da so ženske bolj kot moški pripravljene na neformalno politično delovanje, saj pogosteje kot moški podpisujejo peticije (moški 3,7% in ženske 5%) ali demonstrirajo (moški 0,7% in ženske 0,9%) (World Value Survey 2005-2008). Tudi podatki iz naše raziskave kažejo, da mlajše ženske (podobno kot starejše ženske) pogosteje kot moški podpisujejo peticije, bojkotirajo ali namenoma kupijo določen proizvod zaradi ekoloških in političnih ali etičnih razlogov ter prispevajo denar za določeno družbeno ali politično aktivnost. Kljub temu, da smo zabeležili nižjo stopnjo zanimanja za politiko pri ženskah, kot pri moških, ženske torej niso manj politične, saj se v večji meri udeležujejo volitev, razen tega pa »političnost« v večji meri izražajo tudi zunaj formalne in etablirane politike. Pravkar navedene ugotovitve potrjuje tudi podatek, da je bilo po naši raziskavi več mlajših moških (8 odstotkov) kot žensk (4 odstotki) članov oziroma članic političnih strank.

Odgovori potrjujejo, da je politika glede na spol različno razumljena, da ženske v manjši meri delujejo v formalnih političnih skupinah in v okviru etabliranih oblik politične akcije ter so bolj vključene v »grassroot« dejavnosti, ki niso povezane s strankarsko politiko. Mlajše ženske tudi bolj zavračajo formalne, institucionalne načine političnega delovanja, vendar tudi v manjši meri sodelujejo v neformalnih političnih skupinah (moški 16,3 odstotkov in ženske 7,71 odstotkov) ali v spletnih diskusijah (moški 37 odstotkov in ženske 25,6 odstotkov). Toda politične dogodke kljub temu spremljajo in torej trditev, da jih politika ne zanima (kot ocenjujejo same) ne drži v celoti. Hkrati se tudi bolj kot moški udeležujejo volitev in neorganiziranih oziroma individualnih načinov izražanja svojih političnih stališč. Vse to dejansko kaže na drugačno razumevanje politike. V celoti gledano se torej pojavlja pri mlajših ženskah določena mera disonance med zavračanjem politike in njihovim dejanskim političnim delovanjem.

Slika 2: Odgovori na vprašanje: »Spodaj je navedenih nekaj možnih oblik političnega in družbenega delovanja ljudi, vas pa prosimo, da za vsako od njih označite če ste to kdaj počeli.«

4. Politična socializacija, ambicije in ovire na miro/osebni ravni

Politična kultura, vrednote in odnos do politike so nedvomno tisti pomemben, lahko bi rekli celo temeljni okvir, ki generira elemente za (ne)angažiranje posameznikov in posameznic v neki družbi in predstavljajo pomembne ovire na poti političnega (ne)aktiviranja žensk. Ob tem ne gre spregledati, da se ovire, ki ženskam otežujejo vstop v politiko, ne nahajajo samo na sistemski oz. strukturni ravni, ampak da le te obstajajo tudi na mikro oziroma osebni ravni, kakor so doslej potrdile številne tuje (Lovenduski in Norris, 1993; Darcy, Welch in Clark, 1994) in slovenske raziskave (Antić, 2003; Antić, 2007; Selišnik, Antić-Gaber, Kogovšek, 2012; Kanjuo-Mrčela, Šori, Podreka, 2012; Rožman in Mencin Čeplak, 2012). Raziskave namreč kažejo, da ženske ne gradijo politične kariere načrtno tudi zaradi spolno specifične socializacije ter stereotipov, ki vplivajo na njihovo samopercepcijo (Fox in Lawless, 2004;

Fox in Lawless, 2005), veliko bolj dvomijo v svoje sposobnosti in kompetence ter za vstop v politiko potrebujejo posebno spodbudo (pomembnih akterjev) v političnih institucijah ter močno podporo v zasebnem življenju (Antić-Gaber in Selišnik, 2012; Selišnik, Antić-Gaber, Kogovšek, 2012:350), imajo pa tudi več težav z usklajevanjem zasebnega in profesionalnega življenja (Kanjuo Mrčela, Šori in Podreka, 2012). Sklepamo, da imajo omenjeni dejavniki še toliko bolj vplivajo na mlajše ženske na začetku poklicne poti in v dobi ustvarjanja družine.

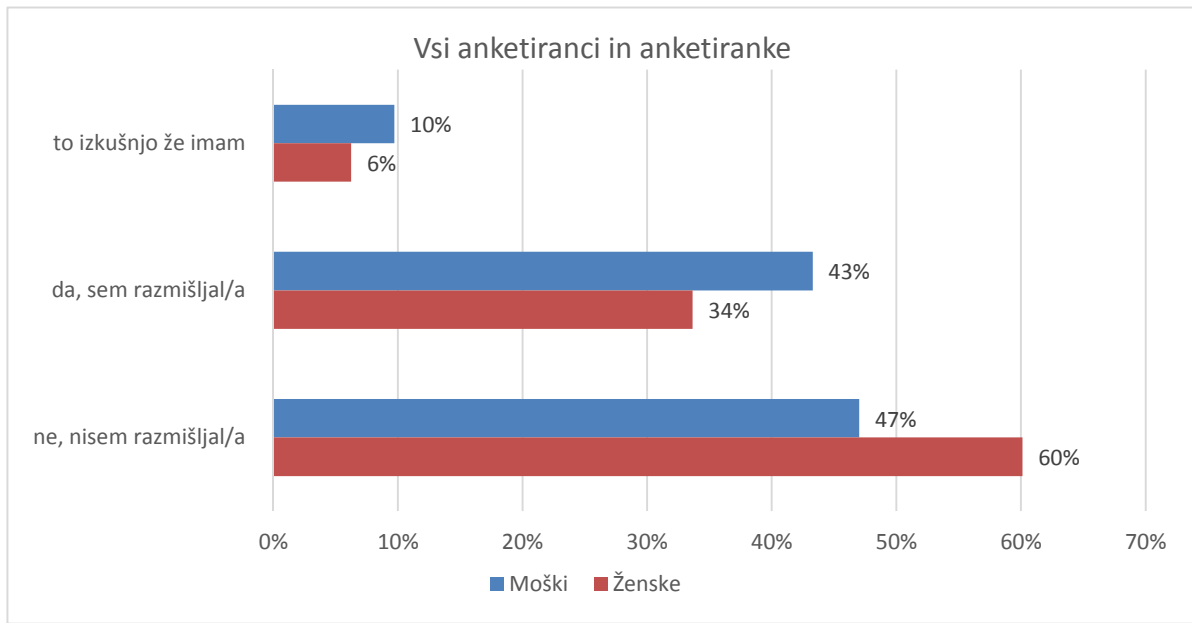
Zaradi tega smo v pričujoči empirični raziskavi posebno pozornost namenili raziskovanju dejavnikov na osebni ravni, ki vplivajo na odločitve žensk, zlasti mlajših, za aktivno politično udejstvovanje. Skozi zastavljena anketna vprašanja smo poskušali ugotoviti, kakšen je osebni odnos (mlajših) žensk do politike, kakšno je njihovo zanimanje zanjo, kakšne so njihove ambicije v odnosu do aktivnega političnega udejstvovanja ter kje tičijo morebitni vzroki oz. ovire za njihovo ne vključevanje v polje profesionalne politike. Predpostavljamo, da primarnega vzroka za nizko prisotnost mlajših žensk v politiki, ne gre iskati v nezainteresiranosti za politiko, ampak da so ti vzroki na osebni ravni povezani predvsem z dejavniki, ki se generirajo na osnovi spolno specifičnih družbenih struktur in v moškosrediščnem redu, ki določa specifično razumevanje vlog spolov v vsakdanjem življenju, politični kulturi in družbi nasploh (Antić-Gaber in Selišnik, 2012: 397).

4.1. Politične ambicije, odnos do politike in zanimanje za politiko

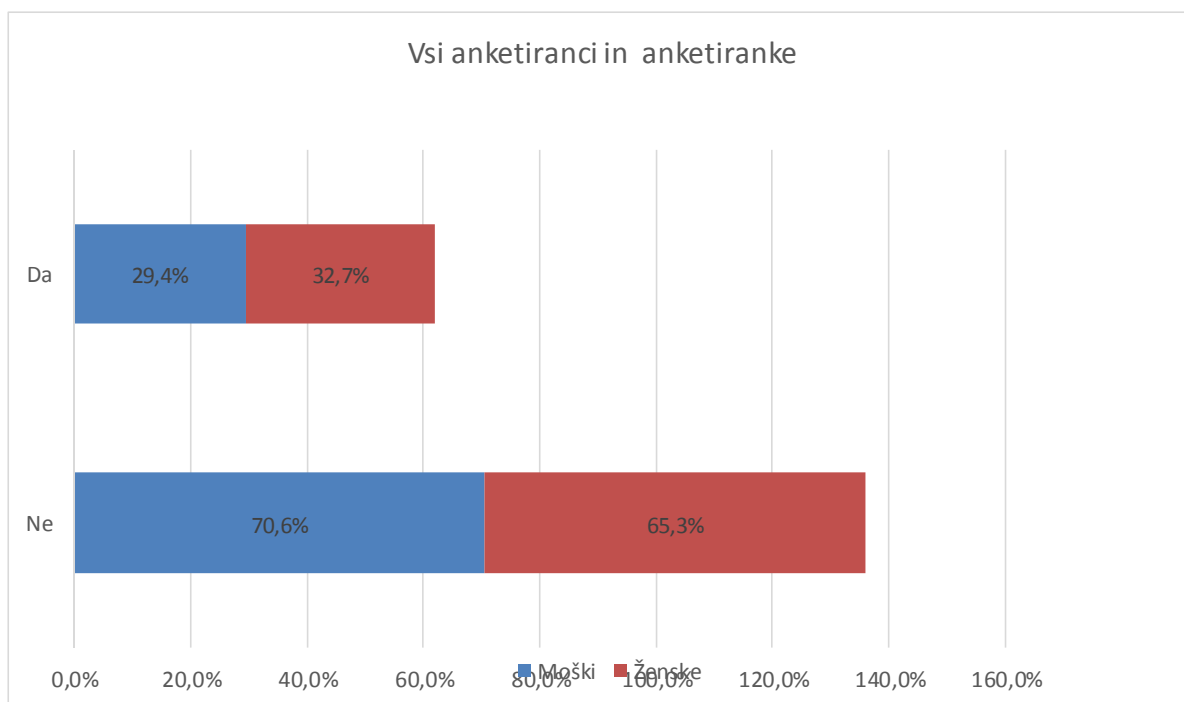
Kakor druge, je tudi naša raziskava potrdila drugačno samopercepcijo žensk, ko so soočene z vprašanjem vstopa v politiko. Pri vprašanju »Ali ste kdaj razmišljali, da bi kasneje v življenju kandidirali za kakšno politično funkcijo?« so moški v znatno večjem deležu (43,28%) kakor ženske (33,65%) odgovarjali z »da, sem razmišljal/a«. Razlika med spoloma je bila 9,63 odstotnih točk in je bila še za 4 odstotne točke višja med mlajšimi od 40 let, kjer je o tovrstnem vprašanju razmišljajo 48,48 odstotkov moških in 35,61 odstotkov žensk. Potrdimo lahko ugotovitve nekaterih drugih raziskav (Antić-Gaber in Selišnik, 2012), da ženske svoje politične kariere praviloma ne gradijo tako načrtno kot moški.

O bolj kariernem razmišljanju moških pričajo tudi njihove ambicije znotraj političnega polja. Delež moških, zainteresiranih za vključitev v politično delovanje v širšem smislu, je v primerjavi s tistimi, ki so zainteresirani za določeno politično funkcijo bistveno nižji, saj znaša 29,41 odstotkov, medtem ko je delež žensk približno enak (32,66%) in za dobre 3

odstotne točke višji v primerjavi z moškimi. Sklepamo, da so politične ambicije moških bolj povezane s točno določenimi funkcijami ter da jih nižje pozicije znotraj političnega delovanja zanimajo v manjši meri, medtem ko so ženske bolj kot moški pripravljene širše politično delovati. To potrjuje tezo, da ženske razumejo politiko drugače in vanjo ne vstopajo s povsem enakimi motivi kot moški.

Slika 3: Odgovori na vprašanje: »Ali ste razmišljali, da bi kdaj kasneje v življenju kandidirali za kakšno politično funkcijo?«

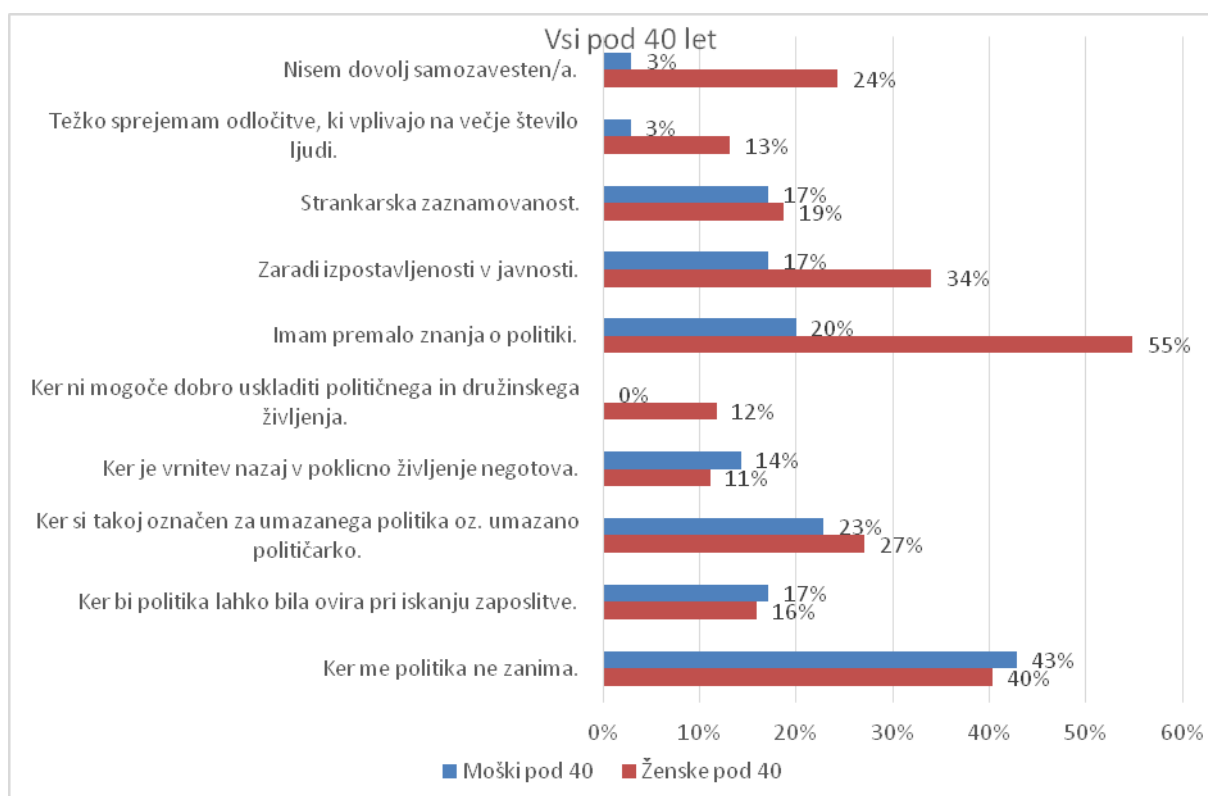

Slika 4: Odgovori na vprašanje: »Ali ste kdaj razmišljali o tem, da bi se aktivno vključili v politično delovanje?«

Ugotovili smo že, da ženske izražajo nekoliko manjše zanimanje za politiko, kot moški. Vendar na tej podlagi ne moremo zaključiti, da je prisotnost žensk v politiki nizka zato, ker se ženske ne želijo ukvarjati s politiko. Nasprotno, dve tretjini anketirank (66%) mlajših od 40 let s trditvijo »Politika me ne zanima« ni soglašalo. O visoki stopnji zanimanja žensk za politiko pričajo tudi odgovori na vprašanje, »Koliko se zanimate za politiko?«, kjer je dobrih 73 odstotkov žensk mlajših od 40 let in 82 odstotkov žensk starih več kot 40 let odgovorilo, da se za politiko bodisi zelo zanimajo ali še kar zanimajo. Če te podatke primerjamo z moškimi, ponovno ugotovimo, da se za politiko zanimajo še nekoliko bolj kot ženske. Razlika med spoloma je za dobrih 6 odstotnih točk med vsemi anketiranci in za dobrih 8 odstotnih točk med mlajšimi od 40 let. Kljub temu lahko sklenemo, da se za politiko zanima tudi pomemben delež žensk, kar pomeni da je ovire za njihovo nizko zastopanost v politiki potrebno iskati drugje.

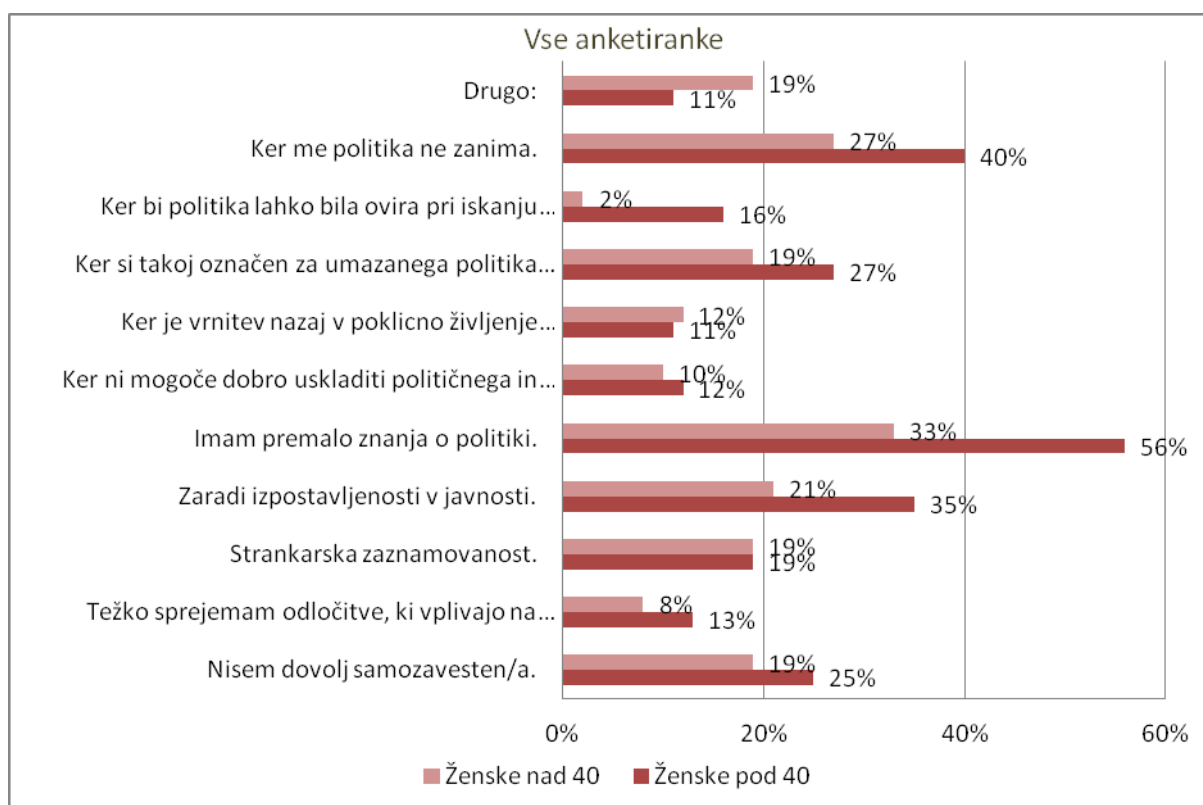
4.1.1. Vzroki za nizke politične ambicije žensk

Anketirane, ki niso bili politično aktivni smo vprašali po vzrokih za to. Ugotovili smo, da so pri ženskah vzroki bistveno bolj kot pri moških povezani s samopercepcijo, saj jih je 35 odstotnih točk več menilo, da imajo premalo znanja o politiki in 21 odstotnih točk več, da niso dovolj samozavestne. Dvanajst odstotkov mlajših žensk tudi meni, da ni mogoče dobro uskladiti političnega in družinskega življenja, medtem ko ta odgovor ni izbral nobeden izmed anketiranih mlajših moških. Ženske, še posebej mlajše, se torej z ovirami srečujejo predvsem v polju zasebnega. V podobni meri pa ženske in moške od politične aktivnosti odvrča splošno nezanimanje za politiko, strah pred stigmatizacijo, potencialna strankarska zaznamovanost, umazanost politike in negotova vrnitev v poklicno življenje.

Slika 5: Odgovori na vprašanje: »Kakšni so vzroki za to, da niste razmišljali o tem, da bi postali politično aktivni?«

Slika 6: Odgovori na vprašanje: »Kakšni so vzroki za to, da niste razmišljali o tem, da bi postali politično aktivni?«.

Iz do sedaj opravljenih raziskav izhaja, da ženske veliko bolj kakor moški dvomijo v svoje sposobnosti, kompetence in primernost za politično polje, kakor moški (Antić Gaber in Selišnik, 2012). Tako kažejo tudi rezultati naše raziskave. Več kot polovica (56%) vseh anketirank starih do 40 let je kot vzrok, zakaj ne razmišlja o tem, da bi postale politične aktivne navedla »Imam premalo znanja o politiki« ter dobrih 25 odstotkov »Nisem dovolj samozavestna«. Analiza po starosti pokaže, da sta to dejavnika, ki sta še posebej pomembna za mlajše ženske. Analiza po spolu pokaže, da so moški pomanjkanje znanja in pomanjkanje samozavesti v primerjavi z ženskami kot vzrok navajali v bistveno manjšem obsegu. Pri obeh odgovorih je razlika med spoloma najvišja, še nekoliko višja pa je pri anketiranih mlajših od 40 let. Pri odgovoru »Imam premalo znanja o politiki« je tako razlika med spoloma v starosti do 40 let za več kot 30 odstotnih točk, pri pomanjkanju samozavesti pa za dobrih 20 odstotnih točk. Oba odgovora kažeta, da moški veliko bolj kakor ženske zaupajo v lastne sposobnosti, znanje in kompetence ter so bolj samozavestni, kar je pomembna lastnost za delovanje znotraj

polja politike. Ob tem je zanimivo, da so bile ženske v našem vzorcu bistveno bolj izobražene, kot moški.

Razlika med spoloma se kaže tudi pri vprašanju sprejemanja pomembnih odločitev, kar prav tako nakazuje na samozavest posameznika oz. posameznice. Moški, še posebej mlajši moški, so veliko bolj kakor ženske prepričani vase in nimajo težav s sprejemanjem pomembnih odločitev. Trditev »Težko sprejemam odločitve, ki vplivajo na večje število ljudi« je kot vzrok za nerazmišljanje o lastni politični aktivnosti izbralo 4,26 odstotka moških in 11,86 odstotka žensk, razlika med spoloma je 7,6 odstotnih točk. Ta razlika pa je med mlajšimi moškimi in ženskami še višja in znaša 10 odstotnih točk. Da težko sprejemajo odločitve, ki vplivajo na večje število ljudi, je odgovorilo 2,86 odstotka mlajših moških in 13,19 odstotka mlajših žensk. Pokaže se, da mlajše ženske še nekoliko manj zaupajo v svoje sposobnosti v primerjavi s starejšimi, medtem ko je pri moških to razmerje obratno. Moški so torej v povprečju že v mladosti bistveno bolj samozavestni od žensk, kar bi lahko pomembno vplivalo na njihov politični angažma in delovanje v polju politike.

Med pomembnejšimi ovirami, s katerimi se bolj soočajo ženske kot moški je tudi izpostavljenost v javnosti, saj je ta vzrok za lasten politični neangažma označila nekaj več kot tretjina (34,03%) vseh anketirank starih do 40 let. Moškim, še manj pa mlajšim moškim, izpostavljenost v javnosti ne predstavlja tako velike ovire, saj je ta vzrok navedlo 17,1 odstotka anketirancev starih do 40 let, kar je za skoraj 17 odstotnih točk manj kakor žensk znotraj enake starostne kategorije. Razlika med spoloma med vsemi anketiranimi pa je bila nižja (11,8 odstotne točke), kar morebiti kaže na to, da si ženske svojo samozavest postopoma gradijo na osnovi pridobljenih izkušenj, kompetenc in znanj, pri moških pa je samozavest nekaj kar v večji meri kot ženske pridobivajo že skozi socializacijo.

Težave z usklajevanjem poklicnega in družinskega življenja se v različnih raziskavah kažejo kot eden pomembnejših razlogov, ki vplivajo na odločitev žensk za vstop v politiko. Politika namreč sodi med poklice, v katerih je zasebno življenje povsem podrejeno poklicnemu, saj je organizacija dela izrazito nenaklonjena usklajevanju profesionalnih in zasebnih obveznosti (Kanjuo Mrčela, Šori, Podreka, 2012). Kot zanimivo se iz ankete pokaže, da sicer pri ženskah to ni primarni vzrok, zakaj ne razmišljajo, da bi postale politično aktivne. Vendar pa so mlajše ženske v znatno večjem deležu kakor moški s tem vprašanjem obremenjene oz. o njem razmišljajo. Med vsemi anketiranimi osebami je 11,34 odstotka žensk in 2,13 odstotka moških

kot vzrok navedlo pričakovane težave z usklajevanjem političnega in družinskega življenja. Še bolj pomenljiv pa je podatek, da med moškimi starimi do 40 let ni niti eden kot vzrok, zakaj ni razmišljali, da bi postal politično aktiven, označil odgovor »Ker ni mogoče dobro uskladiti političnega in družinskega življenja«, medtem ko je med ženskami starimi do 40 let, ta delež znašal skoraj 12 odstotkov. Sklepamo, da moškim skrb za družino ne predstavlja posebne ovire pri kreiranju lastnih kariernih poti oz. da se zlasti mlajši moški posebej ne obremenjujejo s tem vprašanjem, kar kaže na spolno specifična pričakovanja glede delitve vlog v zasebni sferi. Pri mlajših ženskah opazimo, da že v mladosti razmišljajo o tem vprašanju in da so s tem dodatno obremenjene, kar prav tako nakazuje vplive prevladujočih spolno stereotipnih kulturnih vzorcev in pričakovanj, ki ženskam nalagajo primarno skrb za družino. Kakor opozarjajo nekatere raziskovalke (McKay, 2007; Wajcman, 1998) so tradicionalno uveljavljeni vzorci pri delitvi gospodinjskega in skrbstvenega dela ena pomembnih ovir na poti aktivnega vključevanja žensk v polje politike.

V skladu s tem, raziskave tudi kažejo, da se ženske pri odločitvi za vstop v politiko veliko bolj ozirajo na potrebe družine in družinskih članov ter bolj upoštevajo njihova mnenja, kot moški (Antić-Gaber in Selišnik, 2012; Elder, 2004). Tudi naša empirična raziskava je pokazala, da mnenja bližnjih ljudi bistveno bolj vplivajo na ženske, kakor na moške. Med anketiranci in anketirankami, ki so se že kdaj aktivno politično udejstvovali, je za dobrih 12 odstotnih točk več moških (69,84%), kakor žensk (57,80%) na vprašanje »Kako je odziv vam bližnjih oseb vplival na vašo odločitev o aktivnem političnem udejstvanju?« odgovorilo z »Ni imel vpliva na mojo odločitev«. Prav tako ugotavljamo, da so reakcije bližnjih oseb pogosteje vzbudile dodatne pomisleke pri ženskah, kakor pri moških, saj je o tem poročalo 4,76 odstotka vseh intervjuvanih moških in 8,72 odstotka vseh intervjuvanih žensk, razlika med spoloma je skoraj 4 odstotne točke. Še nekoliko bolj pa je to vplivalo na mlajše ženske, saj je o dodatnih pomislekih poročalo 10,17 odstotka vseh anketirank mlajših od 40 let.

Moške je v bistveno manjšem obsegu kakor ženske zanimala reakcija bližnjih oseb o odločitvi za politično aktivnost. Na vprašanje »Kako so reagirale osebe, ki so vam blizu, ko ste se odločili, da boste politično aktivni«, je 33,85 odstotka moških in 21,82 odstotkov žensk odgovorilo, da jih njihovo mnenje ni zanimalo. Zanimivo je tudi, da je za 12 odstotnih točk manj moških kakor žensk odgovorilo, da so jih osebe, ki so jim blizu podprle (moški 30,77%,

ženske 42,73%). To dodatno nakazuje, da moški pri vstopu v politiko ne potrebujejo posebne podpore v zasebni sferi oz. se nanjo ne ozirajo, medtem ko je ta za ženske bolj pomembna.

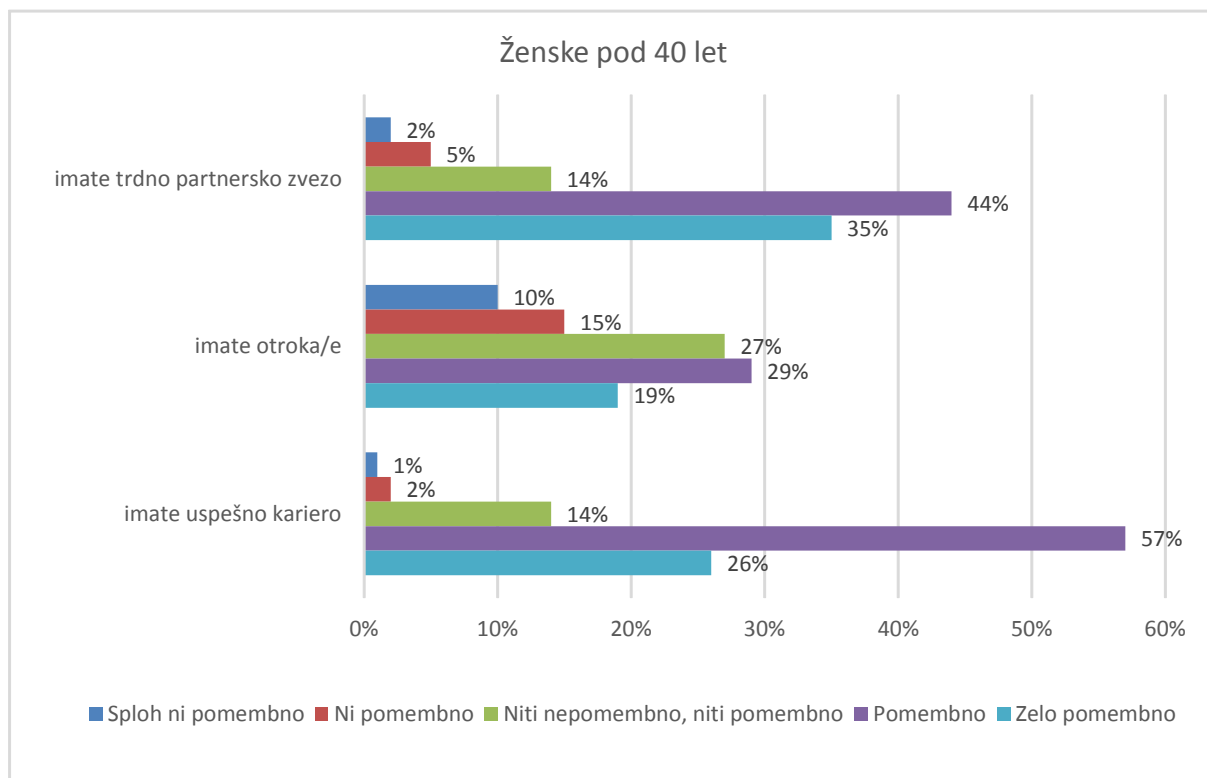
4.1.1. Življenjski cilji in prioritete

Raziskave kažejo, da je ena od ovir za prehod v politiko pri ženskah tesno povezana tudi s prekinjanjem lastnih poklicnih kariernih poti in s tem povezanimi tveganji pri vstopu v relativno ne-varno politično polje. Ženske praviloma vložijo veliko več truda v oblikovanje lastne kariere in se zaradi tega tudi težje odločijo za njeno prekinitvev (Rožman in Mencin Čeplak, 2012; Antić-Gaber in Selišnik, 2012). Da je uspešna poklicna kariera pomemben oz. zelo pomemben dejavnik v življenju žensk kažejo tudi odgovori na vprašanje o življenjskih ciljih. »Imeti uspešno kariero« je daleč najpomembnejši življenjski cilj tako med mlajšimi ženskami, kakor med ženskami nasploh, saj je kar 83 odstotkov vseh anketirank mlajših od 40 let kot pomemben oz. zelo pomemben življenjski cilj označilo ta odgovor. Temu je sledil cilj imeti trdno partnersko zvezo (79%).

Primerjava podatkov po spolu pokaže, da sta oba življenjska cilja za moške manj pomembna. Za moške, tako mlajše, kakor nasploh, je uspešna kariera bistveno manj pomemben življenjski cilj, kakor za ženske, saj ga je označilo približno 66 odstotkov vseh mlajši moških (17 odstotnih točk razlike glede na ženske). Prav tako je za 6 odstotnih točk manj moških v primerjavi z ženskami kot pomemben življenjski cilj označilo trdno partnersko zvezo. Kljub temu je slednja za moške, za razliko od žensk, najpomembnejši življenjski cilj in pomembnejši od kariere, saj jo je označilo 77 odstotkov vseh anketirancev moškega spola. Imeti otroke se tako za moške, kakor za ženske, kaže kot manj pomemben življenjski cilj, saj ga je kot pomembnega označilo 47 odstotkov mlajših žensk in 46 odstotkov mlajših moških, medtem ko je znotraj vseh starostnih kategorij ta cilj kot pomemben označilo 55 odstotkov moških in 51 odstotkov žensk. Opazimo, da je imeti otroke življenjski cilj za nekaj več moških, kot žensk.

Podatki o pomembnosti življenjskih ciljev nam sporočajo, da ženske, zlasti mlajše, svoje ambicije usmerjajo zlasti na oblikovanje uspešne kariere, pri čemer se kot pomemben vzporedni dejavnik kaže trdna partnerska zveza, medtem ko je imeti otroke mogoče razumeti kot potencialno oviro na poti do uspešne kariere in gre za cilj, ki je postavljen ob bok ostalima dvema. Poleg tega nam ti podatki sporočajo, da ženske vlagajo veliko truda v načrtovanje

lastne poklicne kariere in da se bodo zaradi tega zlasti mlajše ženske, s težavo odločile prekiniti uspešno in relativno varno karierno pot za prestop v negotovo in tvegano polje politike.

Slika 7: Odgovori na vprašanje: »Ko razmišljate o življenjskih ciljih, kako pomembno za vas je, da...«

5. Sklepne ugotovitve

Najpomembnejše ugotovitve v zvezi z razlogi za nizek delež mlajših žensk v politiki in ovirami, ki stojijo pred njimi na tej poti, bi lahko strnili v nekaj naslednjih sklopov:

Spremljajo politiko. Mlajše ženske so v primerjavi z mlajšimi moškimi razmeroma dobro informirane o politiki, saj jih večina spremlja politiko med eno do tri ure na teden. Pokaže se, da v našem vzorcu mlajše ženske bolj spremljajo politiko od splošne populacije žensk.

Politika jih zanima. Čeprav mlajše ženske kažejo nekoliko manj zanimanja za politiko, kot mlajši moški, jih še vedno dve tretjini ne soglašata s trditvijo »politika me ne zanima«.

Volilna udeležba je višja. Da politika ženske zanima, je mogoče sklepati tudi iz tega, da se mlajše ženske v večji meri kot mlajši moški udeležujejo volitev.

Politika je nemoralna. Mlajše ženske nimajo visokega mnenja o moralnih standardih v trenutni politiki. Da je politika umazana zadeva se je strinjalo več mlajših žensk, kot mlajših moških. Verjetno zaradi tega tudi v večji meri politično delujejo zunaj etabrirane politike.

Ženske torej politično reagirajo na drugačen način kot moški. Mlajše ženske so manj pogosto kot mlajši moški članice političnih strank in obenem (tako kot starejše ženske) pogosteje podpisujejo peticije, bojkotirajo ali namenoma kupijo določen proizvod zaradi ekoloških in političnih ali etičnih razlogov in prispevajo denar za družbeno ali politično aktivnost.

Neatraktivnost političnih strank. Velika večina, to je tri četrtine mlajših moških in več kot štiri petine mlajših žensk v zadnjem letu ni sodelovala v aktivnostih kakšne politične stranke ali skupine. Odklanjanje delovanja v političnih strankah in preferiranje delovanja v različnih civilno-družbenih organizacijah in iniciativah je skladno z nepriljubljenostjo (strankarske) politike in dajanjem prednosti neformalnim oblikam političnega delovanja (protesti, bojkoti, iniciative ipd.).

Moška omrežja. Mlajše ženske menijo, da sta pglavitna razloga za odsotnost žensk v polju politike delovanje moških omrežij in kalkulacija strank pri postavljanju kandidatk in kandidatov na izvoljiva mesta na kandidatnih listah.

Verjamejo, da je prisotnost žensk v politiki nujna in zaželena. Čeprav ima za mlajše ženske politika pretežno negativno konotacijo, ženske v politično delovanje še vedno verjamejo in politiko pogojno razumejo kot uspešen mehanizem, če se v njej med drugim spremeni tudi spolna struktura aktivnih politikov in političark.

Ženske svoj politični angažma razumejo širše. Moški svoje politične ambicije tesneje vežejo na tekmovanje za zasedbo točno določenih političnih funkcij, medtem ko so ženske bolj pripravljene politično delovati za doseganje širših družbenih ciljev.

Ambicije mlajših žensk so v večji meri kot v politiko usmerjene v ustvarjanje uspešne profesionalne kariere, zato je mogoče sklepati, da se bodo tudi težje odločale za njeno prekinitev, kakor moški.

Pomen družine pri odločanju za vstop v politiko. Pri svojih odločitvah za vstopanje v polje politike se mlajše ženske veliko bolj ozirajo na družino in družinske člane, kakor mlajši moški.

Ovire pri vstopanju v politiko vidijo predvsem v pomanjkanju samozavesti (samopercepcija o ne/primernosti), pogosto pa tudi v problematiki usklajevanja političnega življenja z družinskim oz. zasebnim.

Organizirana izobraževanja in usposabljanja o politiki in sistem mentorstva lahko mlajšim ženskam bistveno olajšajo vstopanje v politiko in delovanje v njej.

LITERATURA

Antić Gaber, Milica (2003): Factors Influencing Women's Presence in Slovene Parliament. V Richard E. Matland in Kathleen A. Montgomery (ur.), *Women's access to political power in post-communist Europe*, (Gender and politics), 267–284. Oxford: Oxford University Press.

Antić Gaber, Milica (2007): Poklicne kariere slovenskih političark. V Mateja Sedmak in Zorana Medarič (ur.), *Med javnim in zasebnim: ženske na trgu dela*, 111–130. Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Založba Annales: Zgodovinsko društvo za južno Primorsko.

Antić Gaber, Milica in Selišnik Irena (2012): Politično polje, zasebno življenje in vstopanje žensk v politiko. *Teorija in praksa*. 49 (2): 396-415.

Bacchi, Carol (2006): Arguing for and against quotas: theoretical issues. V Drude

Carrol, Susan J. in Kira Sanbonmatsu (2009): Gender and the decision to run for the state Legislature. Paper prepared for presentation at the Midwest Political Science Association Annual Meeting Chicago, IL, April 2–5, 2009.

Dahlerup, Drude (1998): Using Quota's to Increase Women's Political Representation. V Azza Karam (ur.) *Women in Parliament Beyond Numbers*, 91–108. Stockholm: International IDEA.

Darcy, Robert, Susan Welch in Janet Clark (1994): *Women Elections and Representation*. Second. Edition, Revised. Lincoln: University of Nebraska Press.

Elder, Laurel (2004): Why Women Don't Run: Explaining Women's Underrepresentation in America's Political Institutions. *Women & Politics* 26 (2): 27–56.

Fischer, Elaine (2008): A Gendered Calculus of Voter Turnout. Paper prepared for the Annual Meeting of the American Political Science Association, Boston, MA, August 28-31, 2008.

Fox, Richard L. in Jennifer L. Lawless (2004): Entering the Arena? Gender and the Decision to Run for Office. *American Journal of Political Science* 48 (2): 264– 280.

Gidengil Brenda, Elizabeth O'Neil in Lisa Young (2010): Her Mother's Daughter? The Influence of Childhood Socialization on Women's Political Engagement *Journal of Women, Politics & Policy* 31 (4): 334–355.

Grey, Sandra (2002): Does Size matter? Critical Mass and New Zealand's Women MP's. *Parliamentary Affairs* 55 (1): 19–29.

Haavio-Mannila, Elina (ur.) (1985): *Unfinished democracy: women in Nordic politics*. Oxford: Pergamon Press.

Jalušič, Vlasta in Milica Antić Gaber (2001): *Ženske-politike-možnosti: Perspektive politike enakih možnosti v srednji in vzhodni Evropi*. Ljubljana: Mirovni inštitut.

Jogan, Maca (1990): *Družbena konstrukcija hierarhije med spoloma*. Ljubljana: FDV.

Jogan, Maca (2001): *Seksizem v vsakdanjem življenju*. Ljubljana: FDV.

Kanjuro-Mrčela, Aleksandra, Šori, Iztok in Podreka, Jasna (2012): Zasebno je politično: asimetrična delitev gospodinjskega in skrbstvenega dela ter profesionalno življenje žensk in moških v politiki. *Teorija in praksa*. 49 (2): 376-395.

Kirkpatrick, Jeane (1974): *Political Woman*. New York: Basic Books.

Lawless, Jennifer L. in Richard L. Fox (2005): *It Takes a Candidate: Why Women Don't Run for Office*. New York: Cambridge University Press.

Lombardo, Emanuela (2008): Gender Inequality in Politics: Policy frames in Spain and the European Union. *International Feminist Journal of Politics*, 10 (1): 78–96.

Lovenduski, Joni in Pippa Norris (ur.) (1993): *Gender and Party Politics*. London: Sage Publications.

Malnar, Brina (2004): Vrednotenje pomena politike in problem nizkega zaupanja v slovenskem prostoru. V Malnar, Brina in Bernik, Ivan (ur.) *S Slovenkami in Slovenci na štiri oči*, 131-154. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Malnar, Brina (2014): *Politična kultura in demokratične vrednote v novih demokracijah*. V: Niko Toš (ur.) *Vrednote v prehodu VIII. Slovenija v srednje in vzhodnoevropskih*

primerjavah, 418-434. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, IDV-CJMMK ; Wien : Echoraum.

McKay, Joanna (2007): Women MPs and the Socio-Environmental Preconditions for Political Participation in the Federal Republic. *German Politics* 16 (3): 379– 390.

Norris, Pippa in Joni Lovenduski (1995): *Political Recruitment, Gender, Race and Class in the British Parliament*. Cambridge: University Press

Phillips, Anne (1998): *The Politics of Presence*. Oxford: University Press.

Rožman, Sara in Mencin Čeplak, Metka, 2012: Politična socializacija, izobrazba in ambivalentnost politične socializacije ženske. *Teorija in praksa*. 49 (2): 365–375.

Sapiro, Virginia (1981): “When are Interest Interesting? The Problem of Political Representation of Women”. *American Political Science Review* 75 (3): 701–716.

Selišnik, Irena, Gaber Antić, Milica in Kogovšek, Tina (2012): Raziskovanje ovir (v polju zasebnega) za enako prisotnost žensk in moških v politiki. *Teorija in praksa*. 49 (2): 336-355.

Smith, Michael J. (2009): The Inequality of Participation: Re-examining the Role of Social Stratification and Post-Communism on Political Participation in Europe. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review* 45 (3): 487–517.

Toš, Niko (ur.), (2004): *Vrednote v prehodu III. Slovensko javno mnenje 1999-2004*. Ljubljana: FDV IDV CJMMK.

Wajcman, Judy (1998): *Managing like a Man: Women and Men in Corporate Management*. Pennsylvania, UP: The Pennsylvania State University Press.

Young, Iris M. (1990): *Justice and the Politics of Difference*. Princeton: Princeton University Press.

INTERNETNI VIRI

Evropska družboslovna raziskava, (European Social Survey, ESS 2012). V okviru projekta SJM 2012/2. Februar 201. Interno gradivo.

Grafoteka SJM 2013. Gradivo za pogovore s poslanskimi skupinami -februar 2014 (SJM 2013 / 1). Dostop na: http://www.cjm.si/ul/GRAFOTEKA_SJM2013.pdf

Roglič, Meta in Trtnik, Samo (2007): Kresalova navdušila poslance LDS: Kot da bi srečali NLP. Dnevnik , 23.5.2007. Dostop na: <http://www.dnevnik.si/slovenija/247241>

SURS (2011). Gospodinjstva in družine, Slovenija, 1. januar 2011 - končni podatki. Dostop na: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=4780 (23.06.2014).

World Value Survey 2005-2008. Dostop:
<http://www.wvsevsdb.com/wvs/WVSanalyzeStudy.jsp>

World Values Survey. Wave 5: 2005-2009. Dostop na:
<http://www.worldvaluessurvey.org/WVSONline.jsp>

http://www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Resources/Documents/2003_Participation_young_women_political_life_en.pdf; 2003_zadnji dostop 12.6. 2014).

Summary: In spite of general support and adopted strategies and policies that are aimed at achieving gender equality, women still do not have equal access to political power and decision-making on almost all levels. The statistics clearly show that older men, who are mostly representatives of the upper middle class, of the majority ethnicity and (self-attested) heterosexual orientation, dominate politics. The aim of our research was to identify key factors that affect the entry of younger women into politics in Slovenia and to contribute professional knowledge for the development of the activities within the project “Meta girls – promotion of active citizenship of younger women”. Our results are based on an online survey, which involved 692 persons.

It has been found out that younger women are in comparison to men rather well informed about politics, since most of them follow politics between one to three hours per week. Two-thirds do not agree with the statement "I am not interested in politics" and they attend the elections to a higher extent than younger men. Younger women do however also have more negative view on the moral standards of the current politics, but at the same time believe that the presence of women in politics is necessary and desirable.

While the opinion that politics is a dirty business may discourage women to enter politics, this does not mean that they are politically disengaged. On the contrary, our results show that women to higher extent act outside established politics in comparison to men. Younger women are for instance less likely than younger men members of the political parties, but more often sign a petition, boycott or intentionally buy a particular product because of ecological and political or ethical reasons, and contribute money for social or political activity. Women in general understand their political engagement in broader social terms, while men connect their political ambitions more closely to the competition to occupy specific political functions.

When being asked about the reasons why there are so little women in politics, most of the female respondents named two answers: the operation of male networks and calculation of political parties in setting up (male) candidates in electable places on candidate lists. Family was not exposed as a particularly high obstacle for women to enter into politics, still however much more than by men.

The survey also showed that the opinions of close people and relatives have significantly more impact on women than on men when deciding to run for office. Among respondents who have ever been politically active, significantly more men than women answered that close people and relatives had no effect on their political activities. The reaction of close persons, partners and relatives are more likely to cast doubts in women than in men, and especially in younger women. The results reveal that men are to a much lesser extent than women interested in reactions and opinions of close persons and relatives regarding their political activity. Our results also show lack of self-confidence among women who think about politics. Organized education, training and system of mentoring for younger women can therefore significantly facilitate their entry into the politics.